

2022 PARK INFO SESSIE

PROVINCIAAL ADVISEUR RUIMTELIJKE KWALITEIT
UTRECHT

PAUL RONCKEN

infosessie 31 augustus 2022, 19:30 – 20:30 online

Geachte leden van Provinciale Staten, geachte gedeputeerden Sterk en van Essen,
c.c. GS en CMT

Hierbij een inhoudelijk overzicht van de informatie sessie over het ontwerp onderzoek met als titel LANDSCHAPPEN VAN VERLANGEN. Dit onafhankelijk onderzoek is afgerond in het voorjaar van 2022 en werd hoofdzakelijk gefinancierd vanuit de voucher regeling ruimtelijk ontwerp, ruimte voor klimaat en energie van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. Het gehele project is beschreven in een web omgeving: <https://www.aorta.nu/landschappenvanverlangen/>. De info sessie is bedoeld om het concept advies van de PARK (laatste dia) te bespreken met PS en twee gedeputeerden.

LANDSCHAPPEN VAN VERLANGEN is een vervolg op het gezamenlijk PARK advies (NH-ZH-Utrecht) voor een gewenste samenhang en ruimtelijke kwaliteit van de energieopgave in het Groene Hart ([klik hier](#), 2020). Voor de vijf samenwerkende gemeenten in de Regionale Omgevingsagenda Lopikerwaard 2040, is het een voorstudie en inspiratie naar de mogelijkheden van wenselijke zonneparken in het landschap van de Lopikerwaard. Het onderzoek is opgezet door de PARK Utrecht, architectuurcentrum AORTA, MOOISTICHT en Ben Kuipers (gemeentelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit) en uitgevoerd door vier verschillende ontwerpteamen verdeeld over twee landschapstypen (veenweide en oeverwallen) en begeleid door relevante experts vanuit o.a. techniek en participatie.

Voor de provincie Utrecht biedt het eindresultaat van het onderzoek een uitzicht op een aantal (vergelijkbare) gebiedsontwikkelingen, waarbij vijf grote ruimtelijke opgaven (energietransitie, reductie bodemdaling, kaderrichtlijn water, stikstof reductie en transitie van de landbouw) in samenhang met de energietransitie, een ‘landschap van verlangen’ vormen, in plaats van dat de energietransitie een eigen investerings- en participatie route volgt met hooguit een ‘landschap van acceptatie’ als eindresultaat. Een ruimtelijke ambitie vanuit meervoudige kwaliteit is helder

neergezet in de Omgevingsvisie maar wordt op dit moment nog niet uitvoerbaar gemaakt in de verschillende programma's (veenweide strategie, uitvoerstrategie landelijk gebied, energietransitie).

DIA 1 tem 10

LANDSCHAPPEN VAN VERLANGEN bestaat uit een routekaart en een aantal inspirerende voorbeelduitwerkingen. **De routekaart** geeft aan welke opeenvolgende stappen en beleidsproducten er binnen het RES proces nodig zijn om overheden samen met participerende partijen voor te bereiden op een integrale samenhang tussen meerdere doelen die de ruimtelijke indeling van het landschap sterk gaan beïnvloeden. Daarbij is de inzet van de energietransitie een vanzelfsprekend onderdeel en een alternatief verdienmodel; niet alleen voor de grondeigenaar, maar ook voor gebiedsontwikkeling op de middellange termijn. **De inspirerende voorbeelden** laten zien welke combinaties van landschapontwikkeling mogelijk om ruimtelijke kwaliteit te kunnen bieden. Dat wil zeggen, zoveel mogelijk reductie van bodemdaling en stikstof en zoveel mogelijk opwek van duurzame energie met zoveel mogelijk ruimtelijke kwaliteit.

DIA 11 tem 22

Vergelijkbaar aan de uitwerking in de Lopikerwaard, kunnen er binnen de provincie Utrecht een aantal gebieden worden geselecteerd waar meerdere ruimtelijke opgaven samenvallen. Als voorbeeld laten wij u een eerste selectie zien aan de hand van (nationale) aandachtsgebieden voor bodemdaling, aanwezigheid van een elektriciteitsnetwerk en stikstof reductie in combinatie met aangewezen zoekgebieden voor wind en zon opwek. Een tweede selectie is gemaakt aan de hand van overlap van deze eerste selectie met ruimtelijke programma's vanuit een provinciale ambitie voor erfgoed, bosstrategie, groen groeit mee en circulaire bedrijventerreinen.

Dankzij deze stapeling van nationale opgaven en provinciale ruimtelijke ambities, kan ook aan gemeenten en waterschappen een duidelijk toekomstperspectief worden geboden voor samenhang op investeringen richting duurzame landschappelijke herindeling; passend bij de schaal en de urgentie van doelen en ambities. Hiermee kan worden voorkomen dat het landelijk gebied (nog meer) wordt versnipperd door te kleine maar acceptabele energieprojecten waarmee de energietransitie een blijvend ongemakkelijk onderdeel is van toekomstperspectieven. Door aan te sluiten bij opschaling dankzij aanpassing van – bijvoorbeeld - een samenhangend watersysteem, van afvoer naar vasthouden, worden meer extensieve, beter inpasbare en technisch esthetische ontwerpinnovaties mogelijk die nu niet door de markt kunnen worden gefinancierd.

DIA 23 voorlopig advies

LANDSCHAPPEN VAN VERLANGEN laat zien dat opwek van zonne-energie zorgvuldig onderdeel kan zijn van een nieuwe gebiedsidentiteit. Dit vraagt echter:

(a) onderzoek en ontwikkeling van passende producten voor een gebiedsgerichte opwek, transport en opslag (Research & Development);

(b) meer grondoppervlak omdat de energie-opbrengst extensiever is verdeeld;

(c) meer bundeling van opwek locaties om deze onderdeel te maken van (bijvoorbeeld) een klimaatrobuuste waterhuishouding of een wijdverspreide agrarische transitie.

Het levert daarentegen ook (d) doorlopende inkomsten op die gedeeld kunnen worden met omwonenden en gebiedsfondsen.

Ad (a): Het ligt voor de hand om extra ontwerp aandacht en risicovolle investering gebundeld te organiseren vanuit regionale samenwerking op gebiedsidentiteit (Groene Hart, Rivierengebied en Utrechtse Heuvelrug, Food Valley). Geen overheid neemt hierin het initiatief, ook niet het Nationaal Programma RES. Geef de opdracht om een regionaal R&D programma op zetten voor productontwikkeling van duurzame energie in samenhang met de uitvoeragenda landelijk gebied of een ander regionaal gebiedsontwikkelingsprogramma/regionaal programmeren.

Ad (b): Het ligt voor de hand om een groter grondoppervlak meervoudig functioneel in te richten om daarmee meerdere prioritaire doelen voor het landelijk gebied te realiseren (bodem en waterkwaliteit, biodiversiteit, stikstof en agrarische transitie). Een relatie tussen de energietransitie en de veenweide strategie of de uitvoeragenda landelijk gebied is evident en kostenefficiënt. Geef de opdracht om bij de gebiedsindeling en integrale gebiedsontwikkeling, zorgvuldige opwek van duurzame energie op te nemen vanuit het doel tot meervoudig grondgebruik.

Ad (c): Het ligt voor de hand om in die gebieden waarvoor ruimtelijk ingrijpende doelen worden opgelegd niet de markt, maar de overheidsinvesteringen op het netwerk leidend te laten zijn voor het bepalen van de opwek- transport en op opslagcapaciteit. Geef opdracht tot een regionaal opwek-, transport- en opslagplan voor duurzame energie in het landelijk gebied in samenhang met regionale circulaire doelen (oa. ook bedrijventerreinen, warmte en mobiliteit).

Ad (d): Het ligt voor de hand om opbrengsten en besparingen op energie te delen met een fysiek ervaarbaar en sterk verbeterd landschap als resultaat. Geef opdracht om naast 50% mede-

eigenaarschap ook 25% inkomsten voor Groen Groeit Mee projecten onderdeel te maken van de regionale energie strategie (RES).

Namens het kernteam landschappen van verlangen
dank ik u voor uw aandacht en overwegingen,

hoogachtend en met geïnspireerde groet,

Dr ir. Paul Roncken

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit

